

Tanker om jødernes åndelige svagheder i dagens verden

Af Adam Markusfeld

Et nyt årtusinde er på trapperne i jødernes historie. En særdeles vigtig periode for forskellige overvejelser, ikke mindst fordi det ikke er så længe siden, at der blev fejret 100 års jubilæum for to vigtige jødiske politiske bevægelser -zionismen og bundismen – som begge arbejdede med udformningen af den nationale identitet, hver på sin måde. Et stort ståhej er forbi. Men folk, der som jeg ikke er ligeglade med de åndelige svagheder, vil ikke tie og undlade at komme med kritiske bemærkninger.

Tiden er til debat, fordi der er alt for megen optimisme omkring Israel som staten der genopstod efter to tusind år.

Der er ingen tvivl om, at statens renæssance, indvandring af godt 4 millioner jøder fra den såkaldte diaspora, den store udvikling af landets økonomi, eksplosionen af patriotiske følelser, statens styrke, alt dette er uden lige i verdenshistorien. Nationalt tænkende jøder har lov til at være stolte. Men det skal ikke udelukke enhver form for fornuft, for objektiv bedømmelse af realiteter og nytænkning, ikke presse de moralsk-politiske værdier tilbage som i årtusinder har påvirket jødernes placering og anerkendelse i verden. Ensidighed kan bane vejen for ekstremisme og religiøs fundamentalisme.

Zionismen har været en effektiv forkæmper for forskellige forandringer i jødernes tilværelse, men har samtidig fra begyndelsen i alle sine afskygninger

udløst en nationalegoцентриsk holdning til jødiske interesser, undtaget kun Hashomer Hatzair og Poale Zion Venstre. Jødernes historie kan opregne megen forfølgelse, diskrimination, nedværdigelse og tilintetgørelse. Det har sikkert været medvirkende til denne ensidighed. Men det giver absolut ingen ret til at nægte andre nationer retten til ligesom jøderne at bekæmpe uretfærdigheder og kæmpe for nationale aspirationer.

Zionismens ensrettede tænkning kommer utvetydigt til udtryk først og fremmest i dens kompromisløshed overfor sine palæstinensiske naboer. I den likudistisk-netanjahuske og religiøst fundamentalistiske udformning nåede den et vanvittigt og absurd højdepunkt. Den rammer Israels naboer og i sidste instans ikke mindst fremtiden for landets og verdens jøder. En verden uden chance for politiske kompromisløsninger fører uden undtagelse til evige modsætninger og krige.

Jødernes gamle historie er præget af eksempler, der bekræfter denne regel. Reb Akibas og Bar Kochbas usmidighed var én af årsagerne til statens katastrofe i det 1. århundrede af vor æra. Zionistiske ekstremister glemmer med vilje disse erfaringer.

Zionisternes politik er fuld af eksempler, der bekræfter den holdning, at målet helliger midlet. De skaber en psykose om, at "landet og staten" er den eneste gyldige faktor for nationens eksistens. De skaber selv med vilje en tilstand af forfærdelse, hvor Israel befinder sig i en "belejringstilstand", en atmosfære af mistillid til hele verden inklusiv de bedste og mest prøvede allierede, skaber en næsten total isolation, som er farlig for Israel og

for verdensjødedommens fremtid.

En forlængelse af denne politiske holdning er lig med zionisternes anakronistiske princip om "tand for tand, øje for øje". Det har været hverdag i årtier i Mellemøsten. I Hammurabis og Moses' gamle, barbariske tider var det måske holdbart og hensigtsmæssigt. I dagens verden er det en farlig, forbryderisk spiral af blod og død, der baner vjen til et evigt helvede.

Faren vokser i forbindelse med den israelske elites næsten totale passivitet og nefolkningens tavshed og samtykke. Zionisterne og deres religiøse fundamentalister bruger ofte Biblen til at legitimere deres holdninger og handlinger, men altid når det handler om deres ekstremisme og brutalitet overfor deres naboer. Hvis det er i strid med deres politiske praksis glemmer de Biblen. Den fortæller f.eks. en episode med Moses. Da jødernes vandring gennem ørkenen nærmede sig sin afslutning sagde den 120 årige olding med tårer i øjnene, at han var klar over at han ikke kunne være med i deres togt til det forjættede land. Han appellerede til sit folk, om "ikke at glemme deres bitre erfaringer fra Faraos tid og ikke behandle folk, der boede dér på den samme brutale måde". Zionisternes holdning til palæstinenserne bekræfter, at de ingen lyst har til at tage hensyn til sådanne appeller. Det er et eksempel på deres dobbeltmoral.

Det er vores nationale pligt at bekæmpe denne holdning, også her i Danmark. I det lille jødiske samfund har vi gode erfaringer. Da Begin og Sharon startede Libanoninvasionen inspirerede Bund sammen med New Outlook og *Udsyn* til en protestbevægelse med gode resultater. Nu

arbejder redaktør Herbert Pundik og Jan Katlev sammen med Danmarks statslige instanser for en fællesuddannelse af israelere og palæstinensere. Det har en meget stor betydning for fremtiden. De har ret. Der er ikke tid til at vente på fornuft og nytænkning fra Netanjahus side.

Dette betyder også at vi skal foretage os noget. Kunne vi ikke overveje etableringen af et "Georg Brandes og Vladimir Medem mellemfolkeligt forum for multikulturel sameksistens"?

Jeg er overbevist om, at det er en brændende, fornuftig og realistisk nødvendighed.

Med venlig hilsen

*Adam Markusfeld
København*

Kommunistene under Hitler-Stalin-pakten

Af Terje Halvorsen

Torgrim Titlestad har i Arbejderhistorie nr. 2 i år en anmeldelse av min bok Mellom Moskva og Berlin om det norske kommunistparti (NKP) under den såkalte Hitler-Stalin-pakten 23. august 1939 – 22. juni 1941. Anmeldelsen gir i hovedsak en god presentasjon av innholdet i min bok. Mot slutten har imidlertid Titlestad kritiske innvendinger som både avslører misforståelser og avdekker reell uenighet mellom oss. Siden uenigheten ikke først og fremst gjelder spesifikt norske forhold, men i prinsippet gjelder kommunistpartienes politikk i de fleste okkuperte land, kan en klargjøring

være på sin plass også for dette tidsskriftets lesere.

Et velkjent, tradisjonelt syn har vært at ikke-angrepspakten tvang kommunistpartiene inn i en "nøytralitet" med anti-britisk slagside i forhold til den krig som brøt ut i 1939. Dette utelukket "motstand" fra kommunistenes side så lenge pakten eksisterte. Dette har vært påpekt i omtrent samtlige ikke-kommunistiske publikasjoner om dette temaet siden den kalde krigens dager. Det er derfor med stor forbauselse jeg leser i Titlestads anmeldelse at jeg ikke skulle ha "fått med meg" at "hovedlinjen" for Stalin var "å opprettholde den offisielle paktpolitikken og hindre vesteuropeiske kommunister å så tvil om Moskvas hensikter overfor Tyskland." Jo visst har jeg oppfattet det. Jeg har i min bok påpekt at dette utelukket militær motstand fra kommunistenes side, uansett om dette ville ha vært i "nasjonal" interesse. Og det var av samme grunn de verbale angrep mot britisk imperialisme ble opprettholdt gjennom hele paktpperioden.

Derimot er jeg helt uenig med Titlestad når han – på tradisjonell måte – synes å mene at denne forpliktelsen også skulle gjelde enhver annen form for motstand. Jeg har i min bok – og mer utførlig i en artikkel i norsk Historisk Tidsskrift nr. 4, 1995 – argumentert mot denne kortslutningen. Jeg dokumenterer her at "Moskva" – og her menes Komintern-ledelsen, som jo var den instans som sendte ut autoritative direktiver og politiske signaler – fra sommeren 1940 ikke bare tolererte, men direkte ga påbud om politisk og ideologisk motstand mot tyske og kollaborasjonistiske forsøk på innordning i "Neuropa" eller andre for-

mer for utvikling i fascistisk eller høyreautoritær retning. Selvfølgelig var det en kamp som skulle føres med fortsatt avgrensning fra Storbritannia og dets krig. Denne linjen var naturligvis "hemmelig", men ikke mer enn at observante lesere kunne se de økende anti-tyske og anti-nazistiske formuleringer i halv-offisielle Komintern-tidsskrifter som *Die Welt* og det svenskspråklige *Världen i Dag*. Her lå derfor paktpolitikkens grenser fra den nye maktpolitiske situasjon sommeren 1940. Like lite som paktens fikk Gestapo til å avstå fra partiforbud mot og arrestasjoner av kommunister – i Norge som i andre okkuperte land, like lite følte Komintern seg forpliktet til å pålegge kommunistene å unnlate å gjøre politisk motstand mot denne forfølgelse og mot nasjonal undertrykkelse og nazifisering.

Titlestad misforstår når han tolker mitt syn dithen at denne politiske motstandslinje skulle være den "egentlig" linje, i motsetning til den nevnte nøytralitetslinje som utelukket militær motstand. Den siste var sikkert overordnet, men begge var "egentlige"- i betydningen reelle. Den ene uttrykte paktpolitikkens konsesjoner til Tyskland – den andre disse konsesjonenes grenser. Det var altså spørsmål om en balansegang, ikke om en absolutt motsetning. Det betyr at spørsmålet om Kominterns linje og dateringen av kommunistisk motstand må angripes på en langt mer nyansert måte enn ut fra det tradisjonelle synet, som bare har registrert den ene siden av politikken.

Titlestad selv supplerer derimot den offisielle paktlinjen kun med det han betegner som en "garderingslinje" om "forsiktig å

posisjonere seg med tanke på tysk angrep på Sovjetunionen". Dermed faller hele den linje med politisk motstand som jeg har dokumentert, ut av bildet. Selvfølgelig skulle kommunistene "posisjonere seg". Men ikke kun med tanke på et tysk angrep på Sovjetunionen. De direktiver som gikk fra Moskva gjaldt i høy grad den aktuelle situasjon med en fortsatt eksisterende pakt. Til NKP gikk det i juni 1940 direktiver om blant annet å ta opp agitasjon blant de tyske soldater mot Nazi-Tysklands ekspansjonspolitik og å "avsløre nasjonalsosialismens sanne ansikt" for de norske arbeidere. I februar 1941 ble NKP pålagt å hindre at Quislings regime festnet seg og at hans NS-parti fikk noen massebasis, at norsk LO ble nazifisert etter mønster av *Deutsche Arbeitsfront* osv.

Når Titlestad betegner min tese om "stadig klarere anti-tysk" profil i det franske kommunistparti (PCF) fra sommeren 1940 som avspeiling av Kominterns linje som "feilaktig", vil jeg vise til Mikhail Narinskis artikkel i *Communisme* nr. 32-33-34, 1993 og de direktiver til PCF fra Moskva som der gjengis som bilag. I direktivene pålegges PCF å stoppe de beryktede samtalene med tyskerne om en mulig legalisering av partiets presse. Den anti-tyske brodden var generelt klar. Her skal bare nevnes som eksempel direktivet av 19. juli, der PCF ble pålagt å vise tilsynelatende lojalitet mot den tyske okkupasjonsmakt, men samtidig fikk beskjed om at det var "...nødvendig å skape passiv motstand i de store masser og i alle former mot overfallsmennene" (... "nécessaire susciter résistance passive des larges masses et sous toutes formes contre en-

vahisseurs"). Det framgår også at Stalin ble holdt orientert i saken. Den økende anti-tyske, nasjonale agitasjon utover høsten 1940 dokumenteres av Courtois i boken om PCF under krigen – og den ble registrert av Gestapo i Paris. Den framstår som en logisk fortsettelse av de nevnte direktivene – og det er ganske utenkelig at PCFs ledelse i Frankrike nå skulle følge en politikk som ikke var approbert av deres eksilleder Maurice Thorez og Komintern-ledelsen i Moskva. Og Komintern kunne ikke følge en politisk kurs som ikke i prinsipp og hovedsak harmonerte med sovjetiske interesser.

Siden Titlestad benekter at løpende politisk motstand var en del av Kominterns politikk, mener han at den opposisjonelle – i forhold til NKPs sentralledelse i Oslo – Vestlandssekretær Peder Furubotns "illegale kamp" i Norge var "en provokasjon mot Moskvas linje." Som belegg viser han til en setning i Kominterns direktiver til NKP i februar 1941: "Dabei muss eine Taktik verfolgt werden, die Gestapo die Zugehörigkeit des Einzelnen zur K.P. nicht enthüllt". Jeg må innrømme at jeg ikke forstår at denne setningen isolert sett viser noe som helst i dette spørsmålet. Viktigere er at Titlestad tar setningen ut av sin sammenheng. Den står i direktivenes pkt. 4, som omhandler betydningen av at NKPs folk arbeider videre i den ensrettede fagbevegelse og andre masseorganisasjoner og der tilkjemper seg viktige posisjoner.

Det dreier seg med andre ord om en forsiktighetsregel – et taktisk skritt innen et bestemt arbeidsfelt. Titlestad tar det ut av sin sammenheng, opphøyer det til uttrykk for Kominterns gene-

rallinje og gir det en høyst diskutable fortolkning som åpenbart skal bety forbud for kommunistpartiene mot å markere seg i illegal kamp.

Men bortsett fra i Danmark og delvis Belgia var jo alle kommunistpartier illegale i det tyskokkuperte Europa på dette tidspunkt! All virksomhet var per definisjon "illegal". Direktivene fra Komintern ga jo nettopp påbud om å drive "illegal" virksomhet. I de nevnte direktivene fra februar 1941 ble NKP nettopp pålagt å organisere motstand mot okkupant og det norske NS-

regimet på ulike områder. Det påpekes: "Da saemtliche verbotene Parteien eine illegale Tætigkeit entwickeln und die überwiegende Mehrheit des Volkes gegen die Okkupanten und ihre Helfershelfer im Kampf steht, wird die Schaffung illegaler oder halblegaler Kampforgane begünstigt" – og NKP pålegges "die K.P. als illegale Massenpartei auszubauen", "eine illegale Zeitung herauszugeben" osv. Hvorfor Furubotns "illegale kamp" da skulle være en "provokasjon" for Moskva, er ubegripelig. Direktivene til NKP er trykt

som bilag i min bok. Leserne kan selv avgjøre hva som er den rimelige fortolkning av disse.

Selv må jeg med beklagelse fastslå at Tittlestad følger den seglivede tradisjon med å trylle bort den politiske motstand kommunister faktisk utførte eller ble bedt om å utføre av Komintern i paktperioden – her åpenbart for å kunne opprettholde sin tese om Furubotns særstilling på dette punkt. Og det til tross for at Furubotns innsats både da og senere under krigen står godt på egne ben – uavhengig av denne tesen.

Terje Halvorsen